

NYNÄSHAMNS NATURSKOLAS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2011

INLEDNING

Nynäshamns Naturskola startade 1988 och lokalerna ligger ute på Sjöudden vid sjön Muskan i Ösmo. Naturskolan tar emot barn/elever från 4 års ålder upp till 16 år från hela Nynäshamns kommun. Naturskola är inte en plats utan ett arbetssätt som bygger på utomhuspedagogik. Skolklasserna har en naturskoledag per läsår. Då bedrivs det ett undersökande arbetssätt kring ett tema. Inför varje Naturskoledag förbereds klassen av sin lärare, därpå sker efterarbete på hemskolan. Varje årskurs har sitt eget tema t.ex., småkryp i skogsbacken, sinnena, forntida tekniker, vinterekologi och inventering i Alhagens våtmark. *Genom att på ett tidigt stadium vara ute mycket i naturen grundläggs en känsla för naturen. Det i sin tur ger en grund att vilja vårda vår natur och förstå våra miljöproblem.*

Nynäshamns Naturskolas hus på Sjöudden i Ösmo i Nynäshamns kommun.

ANSTÄLLDA

Under året var Mats Wejdmark anställd 100 % som chef för Naturskolan. Robert Lättman-Masch har varit anställd 100 % som naturskolelärare under året. Under en period anställdes utomhuspedagogen Ammi Wohlin på timmar med anledning av EU-projektet COBWEB.

Praktiserande

Under detta år har Jonas Paulman varit på Nynäshamns Naturskola. Han har bidragit till att Naturskolans grundskötsel och utveckling av utemiljön fått ytterligare uppsving under detta år.

KLASSER

Klasserna kommer till Naturskolan en gång per läsår. Antalet syns nedan.

Tid	Antal klasser/grupper	Antal elever/barn
Vårtermin 2011	54 st	Ca 1350
Hösttermin 2011	48 st	Ca 1200
Totalt	102 st	Ca 2550

Följande teman gällde för de olika årskurserna under läsåret:

4-5 år	Småkryp på land
6-år	Ekorren
Åk 1	Småkryp i skogsbacken
Åk 1-3	Hösten (Kyrkskolan)
Åk 2	Sinnena
Åk 3	Forntida tekniker
Åk 4	Vinterekologi
Åk 5	Elden
Åk 6	Livet i Alhagens våtmark,
Åk 9	Kvävets väg genom en våtmark
Grundsär 1-6 + 7-9	Småkryp i vatten
Träningskolan	Småkryp
Backlura/Linnea	Småkryp

Årskurs 9 i Alhagens våtmark. Eleverna mäter mängden kväve i de olika dammarna från inloppet till utloppet i Östersjön. Tanken är att de ska förstå de kemiska processerna och syftet med dem. Reningsprocessen i Alhagen är ett exempel på en ekosystemtjänst.

KURSER

Följande kurser/föreläsningar/workshops har arrangerats av Naturskolan under året.

Vårtermin 2011			Hösttermin 2011		
Kurs	Kurslängd	Antal deltagare	Kurs	Kurslängd	Antal deltagare
Grön Flagg-info Vaktbergets förskola	1 tim	6	Utesvenska Viaskolan 1-9	2 tim	20
Grön Flagg-info Kullsta förskola	2 tim	10	Utematte Skå skola Ekerö	3 tim	22
Utesvenska Sunnerbyskolan	2 tim	20	Uteengelska Sunnerbyskolan	2 tim	8
Utesvenska Tallbackaskolan	2 tim	17	Utematte workshop Esbo, Finland	1,5 tim	20
Utesvenska Tallbackask. Fritids	2 tim	15	Utematte Sunnerbyskolan +Humlan	2 tim	11
Utesvenska Svandammsskolan	2 tim	17	Skogen som klassrum Småkryp, Utesvenska Hökarängen	heldag	10
Utesvenska Särskolan	2 tim	12	Skogen som klassrum Småkryp, Utesvenska Lidingö	heldag	16
Utesvenska Gröndal/Humlan Skola	2 tim	16	Utematte workshop Malmö, Ute är inne	1,5 tim	25
Utesvenska Vanstaskolan F-5 +Linden	2 tim	15	Stimulerande utemiljöer SPRING	heldag	16
Utesvenska Viaskolan fritids +f-klass	2 tim	17	Utematte, småkryp, elden Skola Sollentuna	heldag	25
Utematte Skola Huddinge	3 tim	11			
Utematte Hallängen/Skogsnibble förskolor	2 tim	15			
Utematte Vaktbergets förskola	2 tim	12			
Elden (+kolkritor) Sunnerbyskolan	2 tim	8			
Elden (+kolkritor) Svartbäckskolan	3 tim	11			
Utesvenska Lärarkandidater	3 tim	23			
Skogen som klassrum Småkryp, Utesvenska Rönninge	heldag	25			
Totalt	6,5 dagar	250 st	Totalt	6 dagar	173 st

Kommentar: De relativt få kursdagarna detta år berodde delvis på skolornas satsningar och fokus på utbildning om nya läroplanen Lgr 11.

UTVECKLING AV TEMAN, LÄROMEDEL OCH KURSER

Utomhusmatematik, skolan

På senhösten 2005 kom boken på 135 sidor ut med titeln ”Att lära in matematik ute”. I boken presenteras ett stort antal utomhusövningar sorterade under uppnåendemålen inom matematik för årskurs 5 och 9. Fram till december 2011 har boken sålts i över 30000 ex (trettiotusen). Boken har även översatts och getts ut i Lettland under titeln ”Matematika Mezā”. Delar av boken finns också på ryska, estniska och finska.

Under hösten 2010 inleddes arbetet med revidering av boken med anledning av de nya kursplanerna i Lgr 11. Arbetet görs av Nynäshamns Naturskola, Upplandsstiftelsens Naturskola och Falu Naturskola. Under 2011 har boken reviderats och gjorts om så pass mycket att det har blivit en ny bok med 100 nya övningar men med samma namn. Den släpps under vt 2012.

- Mats och Robert hade telefonkonferens med Uppsala och Falu naturskola 10/2 och möten 14-15/4, 25-26/8, 10-11/11 och 16/12 angående revideringen av boken *Att lära in matematik ute*.
- Naturskolan har under årets alla årstider fotograferat för den nya boken. Detta har skett genom att visa övningar gjorts under ordinarie klassbesök eller att en grupp elever har anlitats under skoltid för att vara med och göra övningar. Nästan alla bilder i boken har Nynäshamns Naturskola fotograferat.

Utomhusmatematik, förskolan

I början på vintern 2007 kom boken ”Leka och lära matematik ute”. Nynäshamn Naturskola har skrivit boken tillsammans med Upplandsstiftelsens Naturskola, Falu Naturskola och två utomhuspedagoger från Uppsala resp Öland. Den har fram till december 2011 sålts i över 35000 ex (trettiofemtusen).

- Under 2011 har boken översatts till japanska och boken är layoutad. Det som fattas för att slutföra arbetet är en person som kan läsa översättningen, granska kvaliteten och korrekturläsa.
- Under året har också boken översatts till engelska och layouten är klar. Den kommer att tryckas under början av 2012.
- Den 23 maj hölls ett möte med förlaget Outdoor Teaching, naturskolans kontakt i Japan och en japansk man som är intresserad av att översätta boken till japanska.
- Mats och Robert hade möte med den japanska översättaren lördagen den 10/9 och 8/11 angående översättningen av *Leka och lära matematik ute*.

Utomhussvenska

Nynäshamns Naturskola har tillsammans med utomhuspedagoger från Älvkarleby, Uddevalla, Skärholmen, Södertälje och Lund skrivit boken ”Att lära in svenska ute”. Boken släpptes i oktober 2010.

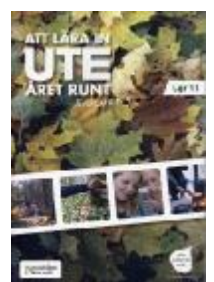
- Under året har alla skolor haft möjlighet att få två timmars utbildning där varje deltagare fått ett ex av boken. Detta gjordes som ett samarbete mellan Naturskolan och Barn- och utbildningsförvaltningen i Nynäshamns kommun.

Att lära in ute året runt

Nynäshamns Naturskolas egen bok ”Att lära in ute året runt” som släpptes 2008 används nu som obligatoriskt läromedel inom olika kurser på flera lärarhögskolor i Sverige däribland Stockholms Universitet och högskolorna i Malmö, Halmstad, Umeå och Kalmar.

- Under året reviderades boken för att anpassas till nya läroplanen Lgr 11. Genom tidigare kontakter med Ryssland har arbetet med att översätta boken till ryska inletts.

NÄTVERK

Naturskolan driver nätverk inom skola och förskola för att stimulera arbete för en hållbar utveckling inom kommunen. Skolan har 14 *miljögruppsrepresentanter* och förskolan har 23 *miljöombud*. Följande möten har ägt rum under året. På dessa möten får Naturskolan ut information om t.ex. Utomhuspedagogik, gårdsutveckling, Grön Flagg, miljöplaner, aktuell miljökunskap och nya kurser. Deltagarna har möjlighet att delge varandra erfarenheter kring miljöarbete, gårdsprojekt och få stöd i olika frågor.

Vårtermin 2011		Hösttermin 2011	
Nätverk	Antal tillfällen	Nätverk	Antal tillfällen
Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim	Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim
Förskolans miljöombud	3 x 2 tim	Förskolans miljöombud	2 x 2 tim

GRÖN FLAGG

Naturskolan informerar och stimulerar skolor och förskolor att arbeta med Grön Flagg. Det är Håll Sverige Rent som administrerar och utmärker skolor och förskolor i hela landet. Naturskolan informerar på nätverksträffar, planeringsdager och personalkonferenser. Dessutom betalar Naturskolan anmälningsavgiften på 500 kr till Håll Sverige Rent för de skolor och förskolor som anmäler sig.

Grön Flagg är ett minimiljöledningssystem där en miljögrupp bildas och bestämmer sig för fem mål som man vill arbeta för under minst ett halvår. Målen gäller sex olika teman; närmiljö, klimat och energi, vattenresurser, livsstil och hälsa, konsumtion och kretslopp. Efter godkänt arbete tilldelas skolan eller förskolan ett diplom och en flagga. Sen gäller det att sätta upp fem nya mål för att få behålla flaggan.

Aktuell information om vilka som arbetar med Grön Flagg finns på www.hsr.se. Klicka på Grön Flagg och på "vi som är med".

December 2011 är 4 förskolor och 4 skolor certifierade enligt Grön Flagg. Ytterligare skolor och förskolor är anmälda och håller på att arbeta med sina mål. Enligt Nynäshamns lokala miljömål ska minst 50 % av skolorna och förskolorna vara certifierade enligt Grön flagg eller liknande innan 2012.

- Under året har vi tagit fram en handledning, ett inspirationsmaterial, för skolor och förskolor i Nynäshamns kommun under temat *vattenresurser*. Häftet är på 75 sidor och är indelat i förskola, åk f-3, åk 4-6 och åk 7-9.
- Mats var på rektorskonferens 25/2 angående Grön Flagg, Vett och etikett på toalett, Håll Nynäshamn Rent och Earth Hour.
- Robert hade informationsmöte på Vaktbergets förskola om Grön Flagg 17/2.
- Mats hade informationsmöte på Kullsta förskola om Grön Flagg 22/3.
- Mats var på rektorskonferens 7/10 angående Grön Flagg och SPRING.
- Mats och Robert hade möte på Håll Sverige Rents kansli 25/11 angående Grön Flagg och handledningen till temat *vattenresurser*.

Enligt Nynäshamns lokala miljömål ska minst 50 % av skolorna och förskolorna vara certifierade enligt Grön flagg eller liknande innan 2012.

Under året skapade Naturskolan ett inspirationshäfte, en handledning, för Nynäshamns kommuns skolor och förskolor. Häftet, på 75 sidor, ska vara till hjälp i Grön Flagg-arbetet under temat vattenresurser.

PROJEKT OCH KAMPANJ

Förskolornas och skolornas utemiljöer – en bakgrund

Förskolegårdsprojektet startades i början av 2001. Syftet med projektet är att utveckla förskolegårdarna inom Nynäshamns kommun så att de kan bidra till att barnen får nära naturupplevelser och ökad kunskap om ekologi, kretslopp, växter och djur. Vidare ska de fylla barnens behov av motorisk träning, lek, god hälsa, upptäckarglädje, kreativitet, lugn och ro mm. Initiativet till projektet har tagits av förskolornas miljöombud. Med tiden har även skolornas gårdar kommit med i projektet.

I Barn- och utbildningsnämndens **investeringsbudget** för 2003-2006 fanns skol- och förskolegårdsprojektet med som en post. Pengarna blev ett lyft för arbetet med gårdarna. Det började hända saker ute på förskolor och skolor. Under 2004 gjordes en dokumentation som beskriver vad som hände under projektets gång.

Det nya **skol/förskolegårdsprojektet** tog vid där det förra projektet avslutades. Projekttiden var 2004-2006. Målet med projektet var att alla förskolor och skolor inom Nynäshamns kommun skulle arbeta aktivt med att utveckla sina gårdar både kortsiktigt och på lång sikt. Under 2007 fanns det pengar kvar och skolor och förskolor fortsatte sitt arbete med att utveckla gårdarna.

SPRING

Under 2007 föddes det nya unika folkhälsoprojektet SPRING (Skugga Pedagogik Rörelse I Natur- och Gårdsmiljö) och påbörjades 2008. Under 2009 var det i full gång och aktuell information finns på www.nynashamnsnatorskola.se/spring

Syftet med SPRING är att utforma utemiljöer vid förskolor och skolor som stimulerar till fysisk aktivitet, skyddar mot skadlig UV-strålning, ökar koncentrationsförmågan hos barnen och att använda utemiljöerna pedagogiskt.

Det långsiktiga målet med projektet är att det ska integreras i ordinarie verksamhet i kommunen, att de aspekter som SPRING bygger på ska tas i beaktande då nya förskolor byggs och när underhåll av förskolegårdar och skolgårdar genomförs. Detta ska uppnås genom att projektet skapas inom ordinarie verksamhet med samverkan mellan kommunens förvaltningar.

Under 2011 fortsatte projektet med arbete på de gårdar som ingår i projektet. Arbetet under 2011 var inriktat på dokumentation, utvärdering och implementering av SPRING i ordinarie verksamhet.

- Mats och Robert hade möte med SPRING:s styrgrupp 16/3, 27/4, 21/9, 28/11
- Mats hade möte med Cecilia Boldemann från Karolinska institutet 27/1 om SPRING och de enkäter som ska skulle skickas ut under våren.
- Mats var på möte med Vanstaskolans rektorer, rektor Marie Löf och Inger Höjer från Statens Konstråd 17/1 med anledning av gestaltningen av Vanstaskolans gård som en del av SPRING-projektet.
- Mats var på möte med Vanstaskolans ledningsgrupp 10/2 angående gestaltningen av Vanstaskolans gård.
- Mats var på folkhälsomöte 19/5 och 18/8 angående höstens folkhälsokonferens. SPRING är ett av folkhälsoprojekten.
- Robert var på möte med två forskare från Karolinska institutet på Vanstaskolans gård 20/5 med anledning av ett projekt kallat Kidscape 2.
- Mats och Robert hade möte med Vanstaskolans skolgårdsgrupp och konstnärduon Folkform 31/5 med anledning av gestaltningsprojektet på Vanstaskolans gård.
- Mats och Robert hade möte med Statens Konstråd 8/6 med anledning av gestaltningsprojektet på Vanstaskolans gård.
- Mats hade möte med bildlärarna på Vanstaskolan och en konstnärspedagog från Statens Konstråd 16/8 angående de workshops som skulle hållas senare under hösten.
- Mats och Robert hade möte 9/9 med Konstform, konstnärspedagog från Statens Konstråd och lärare från Vanstaskolan angående workshops.

- Robert hade möte med en representant från Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens planavdelning 12/9 angående detaljplanen för Ösmo. Detta för att se att inte gestaltningsprojektet på Vanstaskolan ska krocka med andra planer.
- Mats hade möte med Vanstaskolan 12/9 angående workshops.
- Folkform och konstnärspedagogen från Statens Konstråd höll i en workshop med elever på Vanstaskolan 27/9. Syftet var att eleverna skulle få ner sina tankar om utemiljön på papper för att Folkform sedan skulle kunna arbeta fram ett skissförslag att presentera för Vanstaskolans skolgårdsgrupp och SPRING:s styrgrupp.
- Robert hade möte med Barn- och utbildningsförvaltningens chef 3/10 angående implementering av SPRING-projektet.
- Mats var på rektorskonferens 7/10 angående SPRING och Grön Flagg.
- Den 17/10 hölls en dags kurs på Naturskolan under rubriken *En stimulerande utemiljö för barn och elever* med Sara Chronvall och Anna-Karin Hughes. Målgrupp var fastighetstekniker, vaktmästare, parkpersonal och miljöombud från skolor och förskolor
- Mats och Robert hade telefonkonferens med det som var SPRING:s arbetsgrupp tidigare, dvs Naturskolan och representanter från Karolinska institutet.
- Mats och Robert hade möte med Folkform 26/10 angående resultaten av de två workshops som genomfördes tidigare på Vanstaskolan åk 6-9 och f-5.
- Mats och Robert hade möte med kommunens hälsokonsulenter 17/11 och 12/12 angående implementering av SPRING-projektet och hur det kan ge sig uttryck i skyddsrondens protokoll, den så kallade Verktygslådan.
- Robert var på möte med en av de administrativa cheferna 23/11 angående utemiljön på en nyöppnad förskoleavdelning.
- Mats hade telefonkonferens med Folkform 24/11 angående skissförslaget inför mötet med SPRING:s styrgrupp och Vanstaskolans skolgårdsgrupp.
- Mats och Robert hade möte med Vanstaskolans skolgårdsgrupp, bildlärare och Folkform angående Folkforms skiss som de utarbetat utifrån de två workshops som genomförts emd elever på Vanstaskolan.
- Mats var på möte med Utenavet som representant för Naturskoleföreningen i Umeå 29-30/11 angående uppföljning av Malmö-konferensen *Ute är inne*.
- Mats var på möte med ekonomen på Barn- och utbildningsförvaltningen 1/12 angående Naturskolans budget för 2012.
- Mats hade möte med Fastighetsförvaltningens chef 5/12 angående implementering av SPRING-projektet och asfaltmålning för sommarjobbare under 2012.
- Mats och Robert hade telefonmöte med Folkform 19/12 angående prioriteringar i gestaltningsprojektet på Vanstaskolan utifrån från Vansta skolgårdgruppens och SPRING:s styrgrupps kommentarer på Folkforms skisser.

Vaktbergets förskola. En trappa för ökad rörelse och ett träd för ökad skugga prydligt integrerat på en trång och kraftigt solexponerad gård.

Vaktbergets förskola. En flicka tar sig genom snåret på den del av gården där staketet blivit utflyttat och ny mark införlivats. Det nya området stimulerar både till rörelse och upptäckter och det ger skugga när det behövs mest, under maj till augusti kl 11-15.

EU-projektet COBWEB

Detta EU-projekt har varit ett gränsöverskridande samarbete där nyckelaktörer, universitet, museer och natur- och miljöskolor tillsammans skapar miljöpedagogiska material och program som berör människors känslor och sinnen. Samtidigt förenas den senaste kunskapen om status på miljö och hållbarhet med en effektiv miljökommunikation. Projektplaneringen startade i augusti 2007 och har utvecklats till ett gott samarbete. Den bärande tanken för planeringsprocessen har varit att skapa ett "arbeta och lära tillsammans"-projekt med gemensamma konkreta resultat och transnationella värden. Partners från Finland, Estland, Lettland och Sverige har deltagit i projektet. Nynäshamns Naturskola har varit den enda svenska partnern och projektet pågick 2009 - 2011. Mer om projektet finns på Naturskolans engelska del av hemsidan.

- I projektet har Nynäshamns Naturskola under året producerat några läromedel. Ekologiska utelekar (Ecological Outdoor Games) och Håll Nynäshamn Rent (Keep the Municipality tidy). Båda är översatta till engelska.
- Läromedel som andra partners har producerat är t.ex. *Djurens sätt att röra sig* som Nynäshamns Naturskola med hjälp av medel från projektet har låtit översätta och trycka upp. Originalen är gjorda av Naturhistoriska museet i Tartu. Häftet har delats ut gratis i två klassuppsättningar till alla skolor åk 4-6 i Nynäshamns kommun. Läromedlet *Lärande om snäckor och musslor* är skrivet av Tartu Environmental Education Centre och har översatts av Nynäshamns Naturskola och kommer att finnas tillgängligt på hemsidan under läromedel.
- Mats var på COBWEB-konferensen i Riga i Lettland 8-11/3.
- Projektet avslutades i oktober 2011.
- Mats var på möte med COBWEB-projektets finska koordinator 13/12 angående uppföljning och framtida samarbete.

Besök i nationalpark där vissa djur fanns att beskåda för besökarna. På Naturhistoriska Riksmuseet i Riga har olika pedagogiska material om laxen och dess vandringar tagits fram. Här syns en laxvandningsduk där en boll ska föras från start till mål genom att deltagarna håller i duken och samarbetar.

Kampanjen Vett och etikett på toalett

Under vecka 12 och 13 genomfördes kampanjen "Vett och Etikett på Toalett" på initiativ av VA-avdelningen i samarbete med Nynäshamns Naturskola. Kampanjens syfte är att sprida kunskap om vad som får spoljas ner i toaletten, så att kvaliteten på kommunens avloppsslam förbättras och att utsläppen av näringsämnen och miljöfarliga ämnen till sjöar och hav minimeras. Med förbättrad kvalitet på slammet kan näringsämnet fosfor, som är en begränsad naturresurs, återföras till jordbruket. Miljöfarliga ämnen kan vara skadliga för växter och djur men också för oss människor. Dessa ämnen kan också störa reningsprocessen i reningsverken vilket leder till större utsläpp av näringsämnen. Alla som medverkar i kampanjen bidrar till att skapa ett kretslopp av näringsämnen.

- Naturskolan hade möte med VA-förvaltningen inför kampanjen "Vett och etikett på toalett" 17/1 och 1/2.
- Naturskolan deltog på rektorskonferens 25/2 och informerade om kampanjen Vett och etikett på toalett.
- Jonas Paulman illustrerade två affischer med budskapet att kasta skräp i soptunnan istället för i toaletten.
- Nynäshamns Naturskola skrev fyra handledningar för olika stadier inför kampanjen, förskola, F-3, 4-6 och 7-9. Dessa packades bland annat tillsammans med disktrasor med kampanjens logo i mappar i olika färger för olika årskurser. De levererades med internposten en vecka innan kampanjens start. Alla handledningar finns som PDF:er på hemsidan.

Innehållet i de mappar som packades och skickades ut till alla klasser på alla skolor och till alla förskolor i Nynäshamns kommun.

Mappar i olika färger för olika årskurser som skickades med internposten.

De två kampanj-affischerna.

Så här ser slammet ut när det ligger på mellanlagring och väntar på att få läggas ut på åkern. I slammet finns den ändligen naturresursen och det livsnödvändiga näringsämnet fosfor.

Styrdokument som stöder kampanjen

Nynäshamns kommuns lokala miljömål 2010-2016

Under rubriken *Giftfria och resurssnåla kretslopp* står det som delmål att:

"Allt slam som kommer från kommunens reningsverk ska vara certifierat för att kunna användas på odlingsbar mark för odling av ekologiskt märkta livsmedel innan år 2012".

Målet uppnåddes 2010 och det gäller nu att hålla den kvaliteten också i fortsättningen eftersom det hela tiden produceras nytt slam.

Läroplanen Lgr 11

- Skolans mål är att varje elev visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Skogen som klassrum

Under året genomfördes projektet "Skogen som klassrum" för tredje året i rad. I detta projekt förenas **Naturskyddsföreningens** ambition att skydda barnens skogar och **Naturskoleföreningens** ambition att barn och elever ska få lära utomhus i skola och förskola. Fortbildningsdagen *Skogen som klassrum* syftade till att inspirera pedagoger att använda skogen som pedagogisk resurs. Fortbildningen leddes av naturskolepedagoger med mångårig erfarenhet av att ordna fortbildning i utomhuspedagogik. Kommunens politiker och tjänstemän bjöds in till en timmes diskussion om behovet av skogar för barn. Denna diskussion leddes av Naturskyddsföreningens lokala krets. Deltagande lärare fick i uppgift att mellan det första och andra fortbildningstillfället genomföra och dokumentera en utomhuspedagogisk övning med sina elever. **Sammanlagt deltog 9 naturskolor runt om i Sverige och utbildade ca 1000 lärare** i NO, svenska, matte och engelska utomhus detta år. Varje skola som deltog fick två heldagar kurs gratis. Projektet finansierades av pengar från Svenskt Friluftsliv.

- Nynäshamns Naturskola är en av de naturskolor som varit med i projektet och utbildat skolor i Stockholmstrakten.
- Projektet uppmärksammades i samband med artikelserien om utomhuspedagogik i Svenska Dagbladet i november 2011.

Håll Nynäshamn Rent – v 17 – Nationella städveckan

Kampanjen genomfördes som ett samarbete mellan Parkavdelningen och Nynäshamns Naturskola. I år deltog 3300 personer i Håll Nynäshamn Rent vilket är 13 % av befolkningen i Nynäshamns kommun. Det var sammanlagt 28 skolor och förskolor och av dem var det 16 som vägrade sina sopor.

- Brännbart 1600 kg
- Metall 290 kg
- Glas 230 kg

Totalt: 2120 kg

Parkavdelningen lånade ut plockstavar till deltagarna, samlade in alla sopor som sorterats i tre fraktioner. Naturskolan höll i kontakterna med skolor och förskolor och distribuerade pedagogiskt material och lärarhandledningar. Mer om kampanjen finns på Naturskolans hemsida under projekt/kampanj. Se även håll Sverige Rent www.hsr.se/skrapplockardagar

- Mats hade möte med Kjell Stokki 23/2 inför nationella städveckan v 17.

Earth Hour

Naturskolan skickade ut en kort inbjudan med tips om aktiviteter inför Earth Hour. Eleverna uppmanades att avge klimatlöften för varje finger på sina händer.

- I samarbete med kommunens miljöstrateg visades filmen Home 24/3 inför Earth Hour. I samband med filmen hölls också en föreläsning av med utgångspunkt från tidningen Heroes (som delats ut till eleverna) på Folkets hus i Nynäshamn. Tanken var att filmens tunga budskap skulle vägas upp av en hoppingivande föreläsning, precis som tidningen Heroes som sätter fokus på goda exempel och engagerade människor.

"Rita av båda dina händer på ett färgglatt papper och skriv ett löfte på varje finger d.v.s. fem löften som ska gälla för dig under en månad framåt. Detta är en HANDlingsplan. Den ena handen visar du dina föräldrar och den andra skickar du till kommunens miljöstrateg".

Hagmarksprojektet

Bakgrund: *Hagmarksprojektet* i Sunnerby har under året fortsatt. Syftet med projektet, som startade 1997, är att kombinera utomhuspedagogik med IT (datorer, digitalkamera, bildbehandling, multimedia). Eleverna i Sunnerbyskolan som har jobbat med projektet har varit mellan 6 och 9 år.

I projektet förenas IT, utomhuspedagogik och naturvård genom att studier och arbete är förlagt till Torps hage (Axels hage) som är 12,5 ha stort. Den ursprungliga floran och faunen i hagmarken är hotad på grund av igenväxning som i sin tur beror på att hävden upphörde när jordbruket moderniserades. Ett mål är att få tillbaka den ursprungliga hävdgynnade floran och faunen. Med hjälp från bland annat Landstingets miljövårdsfond och Nynäshamns kommuns miljövårdsfond samlades 98000 kr in i början av projektet. Pengarna har använts till bland annat röjning och gärdesgårdsbygge. Detta har hänt under året:

- Samarbetet med Svenska Naturskyddsföreningen fortsatte med bland annat röjning, fagning och ängsslätter med lie in en mindre del av hagmarken.
- Under växtsäsongen betade ca 25 får i hagen.
- Mats och Jonas fällde fem träd i hagen under hösten.
- Mats och Jonas och elever från Sunnerbyskolan byggde på amfiteatern med stockar.
- Jonas har ringbarkat aspar.
- Lärarna har uppdaterat hemsidan under året. Information om projektet finns på www.nynashamnsnaturskola.se under rubriken ”projekt/kampanj”. Här finns länken till Sunnerbyskolans nya hemsida om projektet.

KONTAKTERNA MED JAPAN

Bakgrund

I januari 2010 kom en inbjudan från Rikkyo University i Tokyo. Nynäshamns Naturskola bjöds, tillsammans med naturskolorna i Falun och Halmstad, in till en två veckors lång utbildningsresa 20 mars -3 april 2010. **Syftet med resan var att informera om naturskolornas arbetsätt som ett exempel på lärande för hållbar utveckling med särskilt fokus på biologisk mångfald.** Genom att bevara skolnära naturområden bevarar vi både pedagogiska resurser och biologisk mångfald för framtiden. En längre artikel och en utförlig rapport om resan till Japan finns på hemsidan www.nynashamnsnaturskola.se

Detta har hänt under året:

- En japansk student var med en dag ute åk 4-5 under temat elden 8/3.
- En japansk dam var på besök angående en japansk TV-serie om människors miljöengagemang i andra länder 2/4. Det resulterade i att ett japanskt filmteam kom till Nynäshamn och filmade en flicka på Viaskolan och hennes familj i slutet av maj.
- Naturskolans kontakt i Japan var på besök angående den japanska översättningen av Leka och lära matematik ute 17/5.
- Peaceboat från Japan var på besök under en dag 8/9 samtidigt som en klass från Svandammskolan hade lägerskola. De fick ta del av Naturskolans verksamhet och tillsammans med eleverna fick de göra vissa uteengelska-övningar. Syftet var att underlätta samtal för att kunna lära om och av varandra.
- En juriststuderande och blivande advokat från Japan var på studiebesök 8/12 för att se en del av Naturskolans verksamhet och för att få veta mer om de nationella miljömålen, kommunens miljömål och miljöarbetet som Naturskolan bedriver.

Peaceboat från Japan var på besök under en dag och fick träffa en klass från Svandammskolan som hade lägerskola på Naturskolan.

HEMSIDAN www.nynashamnsnaturskola.se

Under hela året har bilder från klassernas besök här på Naturskolan lagts ut på hemsidan under förutsättning att medgivande funnits från föräldrarna. Oftast har de redan samma kväll kunnat gå ut på nätet och sett vad deras barn gjort under dagen. **Den pedagogiska idén** med detta är att föräldrarna ska ställa frågor och locka barnen att berätta om dagen. Att berätta om och reflektera över upplevelser och upptäckter är ett sätt för en elev att få kunskaper.

På hemsidan finns dokument som inte alla ska få tag på, som är till för pedagoger inom Nynäshamns kommun. De är tillgängliga för dem som har fått koden dit. Här finns t.ex. en handledning om hur man kan arbeta med tema ekorren. Handledningen har arbetats fram under flera år och skyddas därför av lösenord.

Filmer finns utlagda på hemsidan; om böckerna, klassteman och filmen om Nynäshamns Naturskola.

Kopplat till hemsidan finns också sidan om SPRING-projektet. Klicka på ikonen (SPRING-logon) i vänsterspalten.

Den engelska hemsidan är välutvecklad och innehåller flera pedagogiska handledningar. I ett mail från en holländsk utomhuspedagog beröms sidan på detta sätt:

"Your website looks very nice. Super that all the programs are in English! With that your organisation is much further than nature and environmental organisations in the Netherlands. I liked the programs too, although I think that the emphasis is sometimes too much on learning and less in experiencing and be overwhelmed by nature." // "I don't know websites similar to yours. Yours is so extensive! Marvelous."

Filmer

På hemsidan finns de filmer som det lokala produktionsbolaget Prospericon har producerat. På www.nynashamnsnaturskola.se ligger filmerna om varje tema/program som klasserna har under sin skoltid när de besöker Nynäshamns Naturskola. Här finns också en 16 min lång informationsfilm om Nynäshamns Naturskola. Sedan tidigare ligger även de av Ljungbergsfonden finansierade filmerna om utomhuspedagogik och de böcker i serien "Att lära in ute" som beskrivs ovan. Filmen om boken "Att lära in svenska ute" som producerades under hösten 2010 finansierades av förlaget Outdoor Teaching. Filmerna om böckerna ligger på You Tube.

UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN

Bakgrund

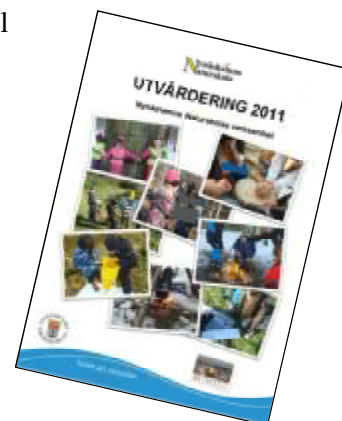
2006 gjordes den förra stora utvärderingen av Naturskolans verksamhet. Under vårterminen 2011 skickades utvärderingsfrågor ut digitalt till alla skolor och förskolor inom Nynäshamns kommun för att utvärdera Naturskolans verksamhet. Många frågor är samma som vid förra tillfället för att möjliggöra jämförelse. Men på grund av att Naturskolans verksamhet utvecklas är det naturligt att nya frågor tillkommit. Svaren på enkäterna redovisas i följande sammanställning.

En länk till de digitala enkäterna, som gjorts med hjälp av Google, skickades ut till alla rektorer och förskolechefer 24 mars 2011 via First Class för vidarebefordring till alla lärare inom grundskolan och förskolepedagoger inom Nynäshamns kommun.

Syftet med utvärderingen

- Att få underlag till att förbättra Nynäshamns Naturskolas verksamhet
- Att få underlag för jämförelse med tidigare utvärderingar 2001 och 2006
- Att få underlag för redovisning till Barn- och utbildningsnämnden

Utvärderingen finns på Nynäshamns Naturskolas hemsida under rubriken "Om Nynäshamns Naturskola"

NYNÄSHAMNS NATURSKOLA I PRESSEN

- Artikel i Nynäshamnsposten om VA-förvaltningens och Nynäshamns Naturskolas kampanj *Vett och etikett på toalett* som genomfördes vt 2011.
- Artikel i Nynäshamnsposten om SPRING-projektet och om workshop på Vanstaskolan med konstnärer och Statens Konstråd, där Nynäshamns Naturskola är projektledare. Rubrik: "Konstnärer ska lyfta Vanstaskolans gård"
- Artikel i Nynäshamnsposten om årskurs 9:s dag med Nynäshamns Naturskola i Alhagens våtmark under rubriken "En dag i kemins tecken".
- Artikelserie i Svenska Dagbladet om utomhuspedagogik 21-24 november 2011. I andra artikeln från 22 november under rubriken "Ingen kan sitta still en hel dag" är Lotta Carlegård från Falun och Robert Lättman-Masch från Nynäshamns Naturskola intervjuade. Se www.svd.se/nyheter/idagsidan/barn-och-unga/skoltrotthet-botas-med-lektioner-ute_6651032.svd

TERRARIEUTSTÄLLNING

Naturskolan har en *permanent terrarieutställning* och hyser ett antal olika djur i syfte att visa hur man pedagogiskt kan använda dessa för att resonera med elever vad olika djur kräver för att överleva och för att synliggöra ekologiska problem. Att sköta och odla djur har också ett stort värde för att utveckla den empatiska förmågan hos barn. Djuren har också en avdramatiserande effekt då många barn bär på en rädsla för till exempel ormar, spindlar och kackerlackor.

På Naturskolan finns ormar, ödlor, skalbaggar, dödskallegackerlackor, syrsor, vandrare pinnar, fågelspindel mm. De klasser, lärare eller förskolepersonal som vill komma på studiebesök får göra det och de som vill påbörja en odling får ta med sig djur från Naturskolan. Naturskolan har också skrivit ett eget *handledningshäfte* (ht 2000) för lärare och förskolepersonal som finns att köpa hos ett läromedelsförlag.

*Skäggagamerna och den chilenska fågelspindeln har vant sig vid beröring och blir inte rädda när eleverna umgås med dem...
...och tanken med det är ju att eleverna ska vänja sig och inte bli rädda för djuren.*

FORTBILDNING. KONFERENSER OCH SEMINARIER

- Mats representerade Nynäshamns Naturskola och visade utematteböckerna på matematikbieten i Stockholm lördagen 29/10.
- Mats och Robert var på Naturskoleföreningens årliga fortbildningsdagar och årsmöte 4-6/5. Detta år arrangerades det av Hyttö Naturskola i Älvkarleby i samarbete med Naturskoleföreningens styrelse.
- Mats och Robert var på kurs i Uppsala 29-30/8. Temat var skogen med fokus på mossor, svampar och småkryp i ved.
- Mats var på folkhälsokonferensen i Nynäshamn 6/9 och redovisade arbetet med SPRING.
- Robert var på konferensen *Mitt i naturen* i Esbo, Finland 15-16/9 som workshopledare i utematte och som deltagare i andra workshops.
- Mats var med som workshopledare på Studieförbundets EU-dag *Outdoor Learning* 22/9.
- Mats och Robert var på konferensen *Ute är inne* 29-30/9. Mats var med som representant för Naturskoleföreningen i Utenavet och som deltagare i workshops och Robert var med som workshopledare i utematte och som deltagare i workshops.
- Robert var på skolforum som representant för Nynäshamns Naturskola och Naturskoleföreningen 1/11. Montern delades med förlaget Outdoor Teaching som sålde böcker i serien *Att lära in ute*. Information gavs bland annat om utomhuspedagogik, naturskolor och kursutbud.
- Mats och Robert var på naturskolornas regionträff 7/11 i Botkyrka. Dagens tema var Lgr 11, hållbar skola och spindlar.

Open Space-diskussioner under det årliga mötet mellan Sveriges naturskolor under Naturskoleföreningens årsmötesdagar som detta år ägde rum i Älvkarleby.

*Nynäshamns Naturskola bidrog med workshop i matematik, svenska och engelska utomhus på Studieförbundets EU-dag *Outdoor Learning* i Kyrkhavn i Hässelby.*

*Avslutning under konferensen *Mitt i naturen* i Esbo i Finland där Nynäshamn Naturskola bidrog med workshop i utomhusmatematik.*

*Nynäshamn Naturskola bidrog med workshop i utomhusmatematik under Nordens största konferens om utomhuspedagogik *Ute är inne* i Malmö.*

14

Nynäshamns Naturskola fanns med i Naturskoleföreningens och Outdoor Teachings gemensamma monter på Skolforum en dag detta år.

ÖVRIGT

Besök och studiebesök

- En avdelning från Backlura förskola tittade på Naturskolans djur 22/2.
- Två kontaktpolitiker var på besök 13/5 och fick bland annat se lite av en fortbildning i att göra upp eld och göra kolkritor.
- Familjecentralen (Öppna förskolan) i Ösmo var på besök på Naturskolan 11/4 och 24/10. Barnen visades runt bland de olika terrarierna och de grillade vid lägerelden utanför.
- Breddals förskola gick Naturskolans Vilsestig 18/5 och Vansta förskola gick 20/5.

Möten och aktiviteter

- Mats var på möte om Naturskolans budget 10/1.
- Mats hade möte med Utenavet som representant för Naturskoleföreningen 11/1 (telkonf), 16-17/2 i Malmö, 16/5 i Stockholm
- Mats och Robert hade träff med de andra författarna till boken *Att lära in svenska ute* 14/1. Arbetet med boken och framtiden diskuterades. Dagen avslutades med museum- och teaterbesök.
- Mats var på möte med miljöstrategen 1/2 och 15/3 angående Earth Hour.
- Mats var på möte i Skärholmen 4/2 angående årets planering för projektet Skogen som klassrum.
- Mats var på rektorskonferens 25/2 angående Grön Flagg, Vett och etikett på toalett, Håll Nynäshamn Rent och Earth Hour.
- Mats och Robert hade möte med Naturskolans kontakt i Japan 17/5.
- Robert hade möte med Firmatryck 25/5 med anledning av tryckning av det översatta häftet *Djurens sätt att röra sig* som är ett av bidragen från Estland i COBWEB-projektet.
- Mats och Robert var på möte 10/6 i Vimmerby med förlaget Outdoor Teaching tillsammans med flera av de andra författarna till böckerna i serien *Att lära in ute*. Det var ett "lära-kännamöte" och planeringsmöte för framtiden.
- Mats var på utvärderingsmöte med projektet Skogen som klassrum på Naturskyddsföreningens kontor i Stockholm 11/11.
- Mats och Robert hade möte med en utomhuspedagog 16/11 angående utemiljöer som lärmiljöer och hur det kan komma in i den fysiska planeringen.
- Mats och Robert var på möte med förlaget Outdoor Teaching och Naturskoleföreningens ordförande 21/11 angående kvalitetssäkring av bokserien *Att lära in ute*.
- Mats var på möte med Arbetsförmedlingen 9/12 angående Jonas anställning för 2012.

FASTIGHET OCH UTEMILJÖ

Husets *underhåll* sköts av fastighetsförvaltningen och övrig skötsel och städning görs av Naturskolan. Under sommarlovet, jullovet och sportlovet måste Naturskolans olika djur ges mat och vatten två gånger i veckan.

Under våren och hösten höggs ved för ett års förbrukning och lades in i källaren. Veden används till kurser och klassteman.

Med hjälp av Jonas kompetens har utemiljön fått ett lyft. Jonas har anlagt ett fjärilsland på framsidan, byggt ett vind- och regnskydd, byggt ett staket och satt upp flera skyltar i området.

Huset hyrs på vardagkvällar och ett stort antal helger av Ösmo Scoutkår som har omfattande verksamhet i huset och i omgivningarna.

Fjärilslandet lockade fjärilar och andra insekter under sommaren. Bygget gjordes under biologiska mångfaldsåret 2010 som ett konkret exempel på hur mångfalden kan ökas i närmiljön. Nedan en karta över de olika växterna i rabatten.

Vind- och regnskyddet ska skydda eleverna eller deras ryggsäckar under besöket på Naturskolan. Under försommaren förstördes hela vindskyddet av vandaler men byggdes upp under hösten igen.

Nynäshamns Naturskola 2011-12-22

Mats Wejdmark och Robert Lättman-Masch

Postadress Nynäshamns kommun Naturskolan 149 81 Nynäshamn	Besöksadress Sjöudden Slutet på Storeksvägen 148 30 Ösmo	Fax 08 520 38590	Tel/Mobil Mats 08 520 73709 Robert 08 520 73708	E-post mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se
Hemsida www.nynashamnsnaturskola.se				